

DOI: <https://doi.org/10.18524/2519-2523.2022.17.268835>
УДК 94(497.2+477)355.5"1931-1939"

**"UNION OF COSSACK-NATIONALISTS IN BULGARIA":
CONSOLIDATION OF THE COSSACK MOVEMENT
IN DOCUMENTS OF THE 1930s**

Uliana Hromovych

Post-graduate student
of the Department of History of
Ukraine and special historical disciplines
Odesa I. I. Mechnikov National
University
2, Dvoryanska Str., Odesa, 65082,
Ukraine
2, Dvoryanska Str., Odesa, 65082, Ukraine
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6961-4906>
E-mail: gromovicula@gmail.com

Citation: Hromovych, U. (2022). "Union of Cossack-nationalists in bulgaria": consolidation of the Cossack movement in documents of the 1930s. *Chornomors'ka mynuyshyna: notes of the Department of the history of Cossacks in the South of Ukraine* / V.A. Smolij, ed. Odesa, vol. 17, pp. 141-150.

Submitted: 15. 11. 2022

Annotation

The readers are offered documents about the Cossack cultural, educational and charitable brotherhood "Union of Cossack Nationalists in Bulgaria". During the specified period, the Cossacks experienced a difficult period of restoration, elevation and transformations. In the conditions of large-scale revolutionary movements and the armed struggle for Ukrainian statehood, attempts to consolidate Ukrainian emigration and the use of individual Ukrainian military-Cossack traditions in their activities played a rather noticeable role. During this time, the Ukrainian emigration created many Cossack centers abroad, which were engaged in popularizing the ideas of the Cossacks, the history of Ukraine in emigration, and sought the restoration of independent Ukraine. Today, this experience of the Cossack movement in the 1930s remains little-known for today, is little covered in literature and is available only in archives. Therefore, the found documents are valuable because they contain information about the activities, ideas and leaders of the Union of Cossack Nationalists in Bulgaria. With the help of documents, the article for the first time determined the approximate date of foundation and traced the main tasks of the society. The article found that the society had a charter that regulated its activities, participated in events of the Ukrainian diaspora in Bulgaria, interacted with the government and other organizations.

Key words: Cossacks, Bulgaria, emigration, Ukrainian diaspora.

«СОЮЗ КОЗАКІВ-НАЦІОНАЛІСТІВ В БОЛГАРІЇ»: КОНСОЛІДАЦІЯ КОЗАЦЬКОГО РУХУ В ДОКУМЕНТАХ 1930-Х РОКІВ

Уляна Громович

*Аспірантка кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін
Одеської національної університет
імені І. І. Мечникова*

*Вул. Дворянська, 2, Одеса, 65082, Україна
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6961-4906>*

E-mail: gromovicula@gmail.com

Цитування: Громович У. «Союз козаків-націоналістів в Болгарії»: консолідація козацького руху в документах 1930-х років. *Чорноморська минувшина*: записки Відділу історії козацтва на півдні України: зб. наук. праць/ за ред. В. А. Смоля. Одеса : ФОП Бондаренко М., 2022. Вип. 17. С. 141-150.

Отримано: 15.11.2022

Анотація

До уваги читачів пропонуються документи про Козацьке культурно-освітнє і добротинне братство «Союз козаків-націоналістів в Болгарії», що містять інформацію про діяльність, ідеї та лідерів товариства. За допомогою документів визначено орієнтовну дату заснування та основні завдання товариства. З'ясовано, що товариство мало Статут, активно брало участь у заходах української діаспори в Болгарії, взаємодіяло з урядом та іншими організаціями.

Ключові слова: козацтво, Болгарія, еміграція, українська діаспора, консолідація, козацький рух.

Український та болгарський народи мають тривалу історію дипломатичних відносин, які почали активно розвиватися після 9 лютого 1918 р., коли було укладено Брест-Литовську мирну угоду між країнами Четвертного союзу та Українською Народною Республікою. І саме Болгарія стала однією із перших, хто визнав незалежність УНР на міжнародному рівні. Після цих подій в обох країнах починають формуватися дипломатичні представництва. Відповідно країни відряджають своїх представників, тому першим надзвичайним повноважним послом УНР в Болгарії став український громадський діяч, політик, науковець Олександр Шульгін. В Україні посаду посла Болгарії обійняв болгарський громадський діяч, відомий науковець, славіст та україніст Іван Шишманов [2, с. 7]. Він був одружений з Л. Драгомановою, донькою українського історика М. Драгоманова. Проте за час його переїзду до України в Києві стався переворот на чолі з П. Скоропадським, тому по приїзду до України І. Шишманов став послом Болгарії вже в Українській Державі у формі Гетьманату.

Варто зазначити, що ще до створення державних дипломатичних представництв УНР, в Болгарії уже активно діяли представники української діаспори. Серед них були М. Драгоманов, Л. Українка, М. Паращук, Л. Драгоманова-Шишманова, Ф. Шульга, І. Сікора, В. Драгомирецький, І. Кондратенко та інші, які займалися налагодженням українсько-болгарських взаємовідносин.

Після встановлення радянської влади на території України до Болгарії емігрують політики, вчені, військові та громадські діячі УНР. У цей час під їх активним впливом відбувалося формування організацій української діаспори в еміграції в Болгарії.

Дослідники україно-болгарських відносин виділяють три етапи еміграції українців в Болгарію. На першому етапі української еміграції, що тривала у другій половині 1918 р. і до кінця 1919 р., до Болгарії переїхали заможні верстви українського суспільства, військовослужбовці та цивільні. Це відбулося після поразки військ Антанті у квітні 1919 р., т.зв. «французька» евакуація Одеси. [2, с. 3]. Другий етап відбувся у період зими – весни

1920 р. В цей час внаслідок поразок армії генерала А. Денікіна з Одеси та Новоросійська було евакуйовано військових та цивільних осіб. Крайній третій етап припав на осінь 1920 р., що відбувся після евакуації «Русской Армії» генерала П. Врангеля з Криму, коли разом із військовослужбовцями країну покинуло досить багато і цивільних осіб. Посольство УНР в Болгарії повідомляло, що з Криму евакуювалося близько 130 тис. осіб [2, с. 6].

Саме після третього етапу української еміграції до Болгарії в країні активно почали формуватися товариства, об'єднання, організації, спілки, гуртки українських емігрантів, які організовувалися за прикладом створення подібних формувань в інших країнах.

У 2000 р. у Софії за підтримки Посольства України було видано документальний каталог «Українська еміграція в Болгарія след Първата световна война» [8]. Згідно з його даними, у 20-х рр. XX ст. у Болгарії було зареєстровано 23 українські емігрантські організації: Український студентський союз, Товариство «Українська Громада», Культурно-освітній гурток «Михайло Драгоманов», Українське культурно-освітнє товариство «Українська Громада в Болгарії», Товариство українців у Болгарії, Українське гімнастичне товариство «Січ» та Товариство «Український Сокіл», Українське культурне об'єднання (УКО), Українське земляцтво «Смок», Союз українських організацій у Болгарії; монархічна організація «Український гурток», монархічна група в місті Пловдив, Товариство «Український центральний національно-культурний комітет»; українські козацькі структури: Товариство «Українське національне козацтво», Організація «Українське козацтво», Козацьке культурно-освітнє і добродієне братство в Софії «Кубанський козацький хутір», Козацьке культурно-освітнє і добродієне братство «Союз козаків-націоналістів в Болгарії» («Союз козаків-самостійників», заснований П. Кудіновим в 1934 р.), Організація вільних козаків «Н.С. Рябовол», Українське національне козацьке товариство «УНАКОТО», Козацьке культурно-освітнє добродієне братство «Софійська козацька станиця», «Разінська козака станиця», «Союз козаків в Болгарії», Українське товариство запорізьких козаків «Гетьман Сагайдачний» в Русе [8]. Більшість головних осередків цих організацій розташовувалися у Софії.

Створенню та діяльності українських організацій в Болгарії присвячена численна література, що здебільшого друкується з 1990-х років. Спочатку варто звернути увагу на узагальнені дослідження науковців з історії української політичної еміграції в Європі. Питань української еміграції в Болгарії стосуються частини монографій В. Трошинського [7] та В. Наріжного [5], про українсько-болгарські відносини у 1918-1939 рр. у своїх роботах згадує В. Павленко [6].

І лише з 2000-х рр. привертається увага до діяльності українських товариств в Болгарії. Дослідженнями цієї тематики в Україні займався В. Власенко [2]. Автор виділив у цей період три хвилі української еміграції, означив їхні основні ознаки та характеристики. Здійснити загальний аналіз діяльності історії та діяльності української діаспори в Болгарії намагалися А. Якімова [10], В. Жуківський [3]. Досить цікавим є те, що російські дослідники українську еміграцію до Болгарії описують як невід'ємну частину російської еміграції. Саме такого погляду в історіографії дотримується російський дослідник М. Йованович [4].

Тож враховуючи опрацьовану літературу та джерела можна зробити висновок, що діяльності товариств, які мали за основу у своїй діяльності козацьку ідею (далі їх називасмо козацькими) присвячено недостатньо уваги та не створено комплексного дослідження. Тому вивчення питань створення, діяльності та структури цих товариств є актуальним для сьогодення та потребує детального дослідження.

Козацькі організації на еміграції займалися популяризацією ідеї козацького руху, історії України, боролися за визволення українського народу з більшовицької окупації, відновлення незалежної гетьманської України. Також товариства проводили навчальні козацькі курси в національному дусі, читали лекції, широко розгорнули культурницьку

діяльність. Ці організації були малочисельні. В них збиралась не значна частина української еміграції, більшість яких виступало за самостійну гетьманську Україну.

За дослідженням болгарської історикині А. Якімової в Болгарії у 1920-1940-х рр. діяли українські козацькі організації, які були створенні в міжвоєнний період, займалися гуртуванням української спільноти в еміграції та сприяли популяризації української ідеї. Авторка виділяє серед загальноукраїнських організацій суто козацькі та надає наступні товариства: Товариство «Українське національне козацтво», Організація «Українське козацтво», Козацьке культурно-освітнє і добродійне братство в Софії «Кубанський козацький хутір», Козацьке культурно-освітнє і добродійне братство «Союз козаків-націоналістів в Болгарії» («Союз козаків-самостійників», заснований П. Кудіновим у 1934 р.), Організація вільних козаків «Н. С. Рябовол», філія Українське національне козацьке товариство «УНАКОТО» (основна організація «УНАКОТО» знаходилась в Берліні (Німеччина)), Козацьке культурно-освітнє добродійне братство «Софійська козацька станиця», «Рязанська козака станиця», «Союз козаків в Болгарії», Українське товариство запорізьких козаків «Гетьман Сагайдачний» в Русе. Більшість осередків цих організацій знаходились у Софії. В інших містах країни діяли їх філії [10, с. 65]. Більш детальної інформації про товариства, що діяли в цей період А. Якімова у своїй праці не описує.

Більшість документів, що присвячені козацьким товариствам і організаціям, зберігаються в Центральному болгарському Державному архіві та Науковому Архіві Болгарської академії наук. У 2016 р. за підтримки Посольства України в Болгарії побачив світ збірник документів Е.Хакової та В. Москаленка «Проф. Михайло Іванович Парашчук українски скулптор и виден обществен деец (1878-1963) / Сборник документи, снимки и публикации. – София: Парадигма, 2016. – 843 с.» [9]. У виданні зібрані матеріали з різних архівних установ в Болгарії. За інформацією, що знаходимо в опублікованих документах можна простежити існування та основні напрямки діяльності окремих козацьких товариств в Болгарії, визначити їхніх лідерів та окреслити напрямки відносини з загальноукраїнськими товариствами в Болгарії та іншими організаціями.

Нашу увагу привернуло малодосліджене товариство українських емігрантів – Козацьке культурно-освітнє і добродійне братство «Союз козаків-націоналістів в Болгарії» («Союз козаків-самостійників», з 1934 р.). Відомості про це товариство обмежені, про його діяльність не згадується в роботах дослідників. Дата заснування товариства точно не відома, вперше воно згадується в документах з Наукового Архіву Болгарської академії наук, а саме в документі-запрошенні М. Парашчука на черговий річний з'їзд товариства [1, с. 176], що датується березнем 1931 р. Швидше за все цю дату не можливо вважати датою заснування товариства, оскільки з цього документу ми дізнаємося, що товариство активно взаємодіяло як з українською, так і з болгарською громадами. І на цей момент в товариства уже склалися сприятливі взаємозв'язки з відомими болгарськими громадськими діячами, серед яких і сам М. Парашчук. Така взаємодія показує, що товариство відіграло важливу роль в українському еміграційному русі.

З досліджених документів ми довідуємось про те, що у 1934 р. було затверджено Статут товариства [1, с. 178], сам текст якого поки не виявлено. Але в документі зазначено, що 1934 р. відбулися збори Союзу козаків націоналістів в м. Софія, на яких головою було обрано Якова І. Лопуха і секретаря Івана М. Євсикова, діловода І. Євсиков, касира Т. Оболенскі; Анатолій В. Лаврухин і Михайло Г. Глазков, контрольна комісія: Тодор Е. Бабкін, Тодор П. Зінченко і Михайло А. Селіванов. Крім того, на зборах було затверджено задачі Союзу: забезпечення козацької єдності, побуту і традицій [1, с. 178]. Тобто саме ці три основних елементи були фундаментальними цілями для учасників товариства.

Показовим та цікавим є той факт, що вибори керівників та затвердження Статуту відбувалося в приміщенні Української Громади. Лідером якої був старшина армії УНР Василь Філонович. У Центральному державному архіві Болгарії зберігається його доповідь Головному Отаману військ УНР, Голові Директорії УНР Симону Петлюрі, в якій ідеться

про заснування декількох громадських організацій емігрантів. Автор повідомляв, що прибувши з Кавказу через Константинополь до Болгарії, зустрів чимало *«неорганізованих українців: старшин і козаків, які тинялись весь час по російським інституціям і жили в російських притулках. Життя їхнє серед росіян було важким. Ті козаки, які публічно говорили про свою національність, зазнавали знущань, їх виганяли з цих притулків, позбавляли матеріальної допомоги»* [2, с. 6]. Тому Василь Филонович як старшина 4-го полку Українських Січових Стрільців вважав своїм обов'язком стати на захист співвітчизників. Об'єднавши навколо себе найбільш свідомих українців [2, с. 6].

Підтвердження цього вислову ми знаходимо в документах, а саме в зверненні «Союзу козаків націоналістів в Болгарії» до Міністра закордонних справ і релігії Болгарії з проханням справедливого вирішення питання про участь у розподілі державної допомоги 9 млн. лева, так званої російської акції. Вони повідомляють, що найбільш доцільним буде створити єдиний новий загальний комітет на чолі з головою, якого призначає уряд – людиною болгарського походження, і членами комітету – повноважними представниками, вибраними від існуючих офіційних емігрантських організацій в Болгарії. Якщо така система буде визнана болгарським урядом неприйнятною, то ця допомогова сума може бути пропорційно розділена між частинами козацької й української еміграції, що буде контролюватися урядом Болгарії. (див. док. № 1).

Тому можна зробити висновок, що становище козацької еміграції було складним та потребувало підтримки від уряду Болгарії. Проблемою було ще й те, що досить часто українську еміграцію не відділяли від російської, про що зазначалося на початку статті. Подібну інформацію про становище українців в Болгарії відзначав один з діячів української еміграції у Празі в своїй доповіді Г. Омельченко у 1935 р. *“Українці в Болгарії творять біля 90% всієї еміграції з колишньої Росії. Однак лише незначне число їх свідомі своєї національності та ще менше число їх активні українці. Загальні тяжкі матеріальні умови фізично працюючих українців не творять сприятливого ґрунту для організаційної чинності, але ще більше гальмують її ворожі відносини до всього українського росіян, що не зупиняються перед різними ексцесами в поборюванні українства та наклепами. Тим більш заслужена праця цих організацій, що всеж таки переборюючи труднощі, розвивають свою культурно-організаційну працю”* (граматику збережено – У. Г.) [9, док. 346, с. 385].

За відомостями А. Якімової, дослідниці української діаспори, у 1934 р. товариство було переформовано на «Союз козаків-самостійників», який очолював П. Кудінов [10, с. 66]. Проте в виявлених документах П. Кудінов вперше згадується лише у 1936 р. і сама назва «Союз козаків-націоналістів в Болгарії» або «Союз козаків-націоналістів» продовжує фігурувати в документах і після зміни назви (див. док. № 2, 3, 4). Не виключено, що ці товариства певний час існували паралельно, а потім задля об'єднання зусиль української еміграції в Болгарії злились в одну організацію.

Також цінною для дослідження є характеристика товариства розвідувальною службою Болгарії, де зазначається, що «Союз козаків-націоналістів в Болгарії» маскувався під культурно-освітнє товариство, виховуючи своїх членів в антирадянському дусі та боротьбі проти Радянського Союзу. Також наголошується, що можливо деякі з учасників цієї організації перебувають на службі якоїсь іноземної розвідки. Проте, підтвердження цьому в інших документах ми не знаходимо (див. док. № 3).

Отже, опубліковані документи дозволяють частково дослідити завдання та керівний склад «Союзу козаків-націоналістів в Болгарії», з'ясувати дату першої першого архівного документу, напрямки діяльності товариства та взаємини з українськими організаціями та болгарськими державними установами.

***

Документи, що запропоновані для публікації, надруковані в збірнику «Е. Хакової та В. Москаленка «Проф. Михайло Іванович Парашчук українски скулптор и виден

обществен деец (1878-1963) / Сборник документи, снимки и публикации. София: Парадигма, 2016. 843 с.». Вони написані болгарською мовою. Переклад українською мовою виконано автором цієї публікації. При перекладі текстів документів збережено їхні лексичні й орфографічні особливості. Скорочені слова розкриті у квадратних дужках.

Документи:

Документ № 1. Прохання Союзу козаків націоналістів в Болгарії і Союзу українських організацій в Болгарії до міністра закордонних справ і релігії Болгарії про організацію Комітету розподілу державної допомоги 9 млн.лв. «Російської акції» між емігрантськими організаціями і пропорційний розподіл на частини козацької і української еміграції. Софія. 21. 07. 1936. Оригінал. Машинопис. Болг. мова (переклад автора даної публікації).

Гербова марка

ДИРЕКЦІЯ РЕЛІГІЇ

Вх. № 39

Про справу

29. VII. 1936 р.

До Пана Міністра Закордонних
Справ і Релігії
ТУТ

ПРОХАННЯ

від СОЮЗУ КОЗАКІВ НАЦІОНАЛІСТІВ В БОЛГАРІЇ –
СОФІЯ вул. «Цар Симеон» №5
І СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В БОЛГАРІЇ –
СОФІЯ вул. «Бачо Кіро» №7

Пане Міністре,

З 1921 р. козаки та українці в числі емігрантів інших народів колишньої Російської держави знайшли притулок в братській Болгарії. Незважаючи на тяжке фінансове становище останньої, її уряд щедро виділив значну суму на допомогу дітям емігрантів, які навчаються, й інвалідам. Ця сума була надана для розподілу в загальноросійських комітетах, які є на сьогодні.

Через деякі політичні тенденції у цих розподіляючих комітетах, значна частина емігрантів вийшла із них і не мала законного права брати участь і розподіляти, і використовувати ці суми.

Протягом всіх цих років, козаки і українці, потрапили у саме безвихідне становище, наші союзи через свої благодійні культурно-просвітницькі товариства, надавали їм допомогу. В роки важкої економічної кризи, що ще більше відбилась на козацькій і українській еміграції, благодійні товариства останніх, не мають достатньої кількості осіб, які були б на постійній роботі, не в змозі допомогти своїм співвітчизникам.

При цьому, збільшення кількості літніх емігрантів, які були виснажені фізичною працею, так само і збільшення кількості дітей – в більшості випадків безробітних батьків, все це погіршує становище нашої еміграції і змушує нас просити Вас звернути увагу на наше найввічливіше прохання.

Згідно з постановою конгресу (з'їзду – У. Г.) повноважених представників братств у Царстві (Болгарії – У. Г.), ми маємо повноваження презентувати це звернення, і просити про справедливе вирішення питання про нашу участь у розподілі державної допомоги 9 млн. левів, так званої російської акції.

Найбільш доцільним: створити єдиний новий загальний комітет на чолі з головою, якого призначає уряд – людиною болгарського походження, і членами комітету – повноважними представниками, вибраними від існуючих офіційних емігрантських організацій в Царстві. Якщо така система буде визнана болгарським урядом неприйнятною, то ця допомогова сума може бути пропорційно розділена між частинами Козацької і Української еміграції, що буде контролюватися урядом.

Софія
21. липня 1936 р.

З повагою:

ГОЛОВА Союзу козаків-націоналістів
в Болгарії
кругла печатка П[авло] Кудінов
Секретар: М[ихайло] Глазков

ГОЛОВА Союзу українських організацій
в Болгарії
кругла печатка Ат.[анас] /Опанас/ Романюк
Секретар: Я[ків] Маліновський

Хакова Е., Москаленко В. Проф. Михайло Іванович Парашчук (1878-1963). Сборник документи, снимки и публикации. / Посольство на Украина в България. София: Парадигма, 2016. Док. № 299. С. 341-342.

Документ № 2. Протокол від Петра Антонова, особа в Управлінні народної міліції на ліквідацію «Союзу козаків націоналістів в Болгарії» Софія. 27.02.1945. Оригінал. Машинопис. Болг. мова (переклад автора даної публікації).

ПРОТОКОЛ
про ліквідацію
«СОЮЗУ КОЗАКІВ НАЦІОНАЛІСТІВ» – СОФІЯ

Сьогодні, 27 лютого 1945 року, нижчепідписаний Петро Антонов, посадова особа в Управлінні народної міліції, згідно з наказом № від... 1944 року, погодився перевірити майновий стан вищезгаданої компанії, під час перевірки якого встановлено наступне:

З інформації, отриманої мною від протодиякона Якова Григор'єва Нікішина, Софія, мешканця вулиці «Парчевича», 32, колишнього голови вищезгаданого союзу, встановлено, що він заснував союз у 1938 році і користувався будівлею Російського гуртожитку, розташованого на вул. Карла Шведського № 7.

Союз козаків націоналістів не володів своїми меблями, а користувався меблями гуртожитку, за виключенням:

- одна стара полиця
- одна стара друкарська машина /російський шрифт/ і
- одна депозитна книжка на 75 лв.

Книги союзу були знищені під час бомбардування Російського гуртожитку.

У зв'язку з вищевикладеним складено даний протокол, під яким я підписуюся.

Софія, 27 лютого 1945 рік

СКЛАВ ПРОТОКОЛ: підпис
/Петро Антонов/

Додатки:

Заява колишнього голови союзу

Протокол складений на основі заяви. Підпис

Хакова Е., Москаленко В. Проф. Михайло Іванович Паращук (1878-1963). Сборник документи, снимки и публикации. / Посольство на Украина в България. София: Парадигма, 2016. Док. № 300. С. 343.

Документ № 3. Пропозиція молодшого офіцера розвідки Н. Панєва до начальника II управління полковнику Д. Мурджеву передати справу на "Союз козаків націоналістів в Болгарії" від II управління ДБ – столичне управління. Софія. 20. 08. 1951. Оригінал. Машиннопис. Болг. мова (переклад автора даної публікації).

ЗАТВЕРДЖЕНО: Ст. Каменов

Суворо конфіденційно!

Н-к II, полковник

/Д. Мурджев/

Софія. 20. VIII. 1951 рік

ПРОПОЗИЦІЯ

передачі справи на "Союз козаків націоналістів в Болгарії"
від II-го управління Державної Безпеки – столичний уряд

УМОВИ

У 1936 році в Болгарії утворилося білоемігрантське антирадянське товариство, головою якого став Павло Назаров Кудінов. який у 1938 р. був знятий з посади голови через те, що був викритий міліцією на службі радянської розвідки, за що був інтернований і екстернований. Це товариство маскувалося під культурно-освітнє товариство, виховуючи своїх членів в антирадянському дусі та боротьбі проти Радянського Союзу. Не виключено, що деякі з учасників цієї компанії зараз перебувають на службі якоїсь іноземної розвідки. У зв'язку з тим, що штат нашого відділу не укомплектований і наш відділ працює над важливими антирадянськими білоемігрантськими організаціями,

ПРОПОНУЄМО:

Справу про антирадянське білоемігрантське товариство "Союз козаків націоналістів" передати від II-го управління Державної Безпеки – столичний уряд для подальшого вимагання членів цієї ж організації, які займаються розвідувальною діяльністю на службі зовнішньої розвідки.

13. VIII. 1951 рік, Софія

1.....підпис.....

/Гол.[овний] і[нспекто]-р

Відділ II –й Ст. Каменов/

ПРОПОЗИЦІЯ:.....підпис.....

/мол[одший] роз[відни]-к Н. Панєв/

ПОГОДЖЕНО

2.....підпис.....

/Н[начальни]-К відділення 5-го Піперков/

Хакова Е., Москаленко В. Проф. Михайло Іванович Паращук (1878-1963). Сборник документи, снимки и публикации / Посольство на Украина в България. София: Парадигма, 2016. Док. № 301. С. 343-344.

Документ № 4. Лист Міністерства внутрішніх справ, Столичне управління народної міліції до Софійського окружного суду для закриття Козацького культурно-благодійного і просвітнього братства "Союз козаків націоналістів в Болгарії". Софія. 21. 06. 1952. Оригінал. Машинопис. Болг. мова (переклад автора даної публікації).

М. В. С.
СТОЛИЧНЕ УПРАВЛІННЯ
НАРОДНОЇ МІЛІЦІЇ
5824
21.VI.1952
СОФІЯ

ДО СОФІЇВСЬКОГО ОКРУЖНОГО
СУДУ
ТУТ

На №430/23.V.1952 р.

Повідомляємо Вам, що Козацького культурно-благодійного і просвітнього братства "Союз козаків націоналістів в Болгарії" не існує. Нами після. 9.9.1944 р. не зафіксована діяльність. Останнє керівництво неможливо встановити, оскільки особи, зареєстровані як юридичні особи в суді, не вказали, що вони проживають у Софії.

Д. 677/34

НАЧАЛЬНИК СТОЛИЧНОГО УПРАВЛІННЯ НАРОДНОЇ МІЛІЦІЇ: п.
/Полковник Д. Георгієв/

НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ АДМІНІСТРАЦІЇ:
/Мацор Д. Дафінов/

Кругла печатка Управління

Хакова Е., Москаленко В. Проф. Михайло Іванович Паращук (1878-1963). Сборник документи, снимки и публикации / Посольство на Украйна в България. София: Парадигма, 2016. Док. № 302. С. 344.

Джерела та література:

1. Бачинська О., Громович У. Козацтво в документах товариств української діаспори в Болгарії (1921-1939 рр.). *Чорноморська минувшина: Записки Відділу історії козацтва на півдні України* / за ред. В. А. Смоля. Одеса: «Друк Південь», 2017. Вип. 12. С.161-194.
2. Власенко В. М. Українська громада в Болгарії міжвоєнного періоду (за матеріалами паризького тижневика «Тризуб»). URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/33146/1/Vlasenko%20-%20Dragomanivs%27ki%20studiyi.pdf> (дата звернення: 13.11.22).
3. Жуківський В. Українська громада в Болгарії. *Матеріали I, II, III наукових конференцій «Драгоманівські студії»*. Софія, 2008. С. 18-23.
4. Йованович М. Русская эмиграция на Балканах: 1920-1940 / пер. с серб. А.Ю. Тимофеева; Науч. ред. А.В. Громова-Колли, Е. В. Михайлова. М.: Библиотека-фонд «Русское зарубежье»; Русский путь, 2005. С. 136-139.
5. Наріжний С. Українська еміграція: Культурна праця української еміграції 1919-1939 (матеріали, зібрані С. Наріжним до частини другої). Київ: Вид-во ім. Олени Теліги, 1999. 271 с.
6. Павленко В. В. Україно-болгарські взаємини. 1918-1939 рр. Київ: Інститут історії України НАН України, 1995. 223 с.
7. Украинската емиграция в България след Първата световна война: Документален каталог / автори и съставители В. Москаленко, Е. Хакова; превод на укр. език В. Москаленко. София, 2000. 151 с.
8. Трошинський В.П. Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище. К.: Інтел, 1994. 259 с.

9. Хакова Е., Москаленко В. Проф. Михайло Иванович Парашчук (1878-1963). Сборник документи, снимки и публикации / Посольство на Украйна в България. София: Парадигма, 2016. 843 с.
10. Якімова А. Українці в Болгарії: філософія історичного буття (нарис).Софія, 2011. 270 с.

References:

1. Bachynska, O. & Hromovych, U. (2017) Kozastvo v document tovarystv ukrainian diaspora v Bulgarien (1921-1939 rr.). *Chornomorska Mynuvshyna: zapysky viddilu istorii kozatstva na pivdni Ukrainy*. Odesa: «Druk Pivden», vol. 12, s. 161-194 [in Ukrainian].
2. Vlasenko, V. M. *Ukrainian gromada mizhvoenogo periodu*. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/33146/1/Vlasenko%20%20Dragomanivs%27ki%20s tudiyi.pdf> (Accessed 13 November 2022) [in Ukrainian].
3. Zhukivski V. (2008). *Ukrainian gromada in Bulgarien*. Sofia.[in Bulgarian].
4. Jovanovych, M. (2005). *Russian emigracia na Balkanah: 1920-1940*. M.: Russian put. [in Russian].
5. Narizhnyj, S. (1999). *Ukrainian emigracia. Kulturna pracjaukrainskoj emigracji*. Kyiv: Vydavnytstvo im. Oleny Teligy. [in Ukrainian].
6. Pavlenko, V. V. (1995). *Ukraino-bulgarski vzaemyny. 1918-1939*. Kyiv: Instytut istorij Ukrainian NAN Ukrainian.[in Ukrainian].
7. Troshynskij, V. P. (1994). *Mizhvoena ukrainska emigracia v Europe jak istorichne ta sozialno-politychne javyshe*. Kyiv: Intel. [in Ukrainian].
8. *Ukrainian emigration to Bulgaria after the First World War: Documentary catalog* (2000). Compilers and editors V. Moskalenko, E. Hakova; translation into Ukrainian by V. [in Bulgarian].
9. Hakova, E. & Moskalenko, V. (2016). *Prof. Myhalo Ivamovich Parashuk (1878-1963)*. Zbirnyk dokumentiv i materialiv. S.: Paradigma. [in Bulgarian].
10. Jakimova, A. (2011). *Ukrainci v Bulgarien: Phylosophy istoristnogo buttja (narysu)*. Sofia. [in Bulgarian].